

L'Iran afronta les eleccions presidencials en un ambient de desencant per una política que només afavoreix els interessos dels sectors immobiliestes. L'expresident Rafsandjani no és alternativa a l'actual 'statu quo', però molts el veuen com la tercera via entre els reformistes sense suport popular i els sectors més immobiliestes del règim.

Rafsandjani com a mal menor

La desqualificació la setmana passada de la majoria de candidats reformistes amb possibilitats de triomf en les eleccions presidencials iranianes del 17 de juny va posar de manifest que els sectors més immobiliestes del règim de Teheran exerceixen un poder absolut sobre cadascun dels aparells de l'estat. Finalment, el Consell de Guardians de la Revolució, organisme amb poder per vetar candidatures i lleis parlamentàries, va aixecar el veto al màxim candidat reformista a instàncies del líder suprem, l'aiatol·là Ali Khamenei, en un gest que demostra que no hi ha criteri preestablert per acceptar o rebutjar candidatures i que la decisió depèn exclusivament dels interessos dels clergues.

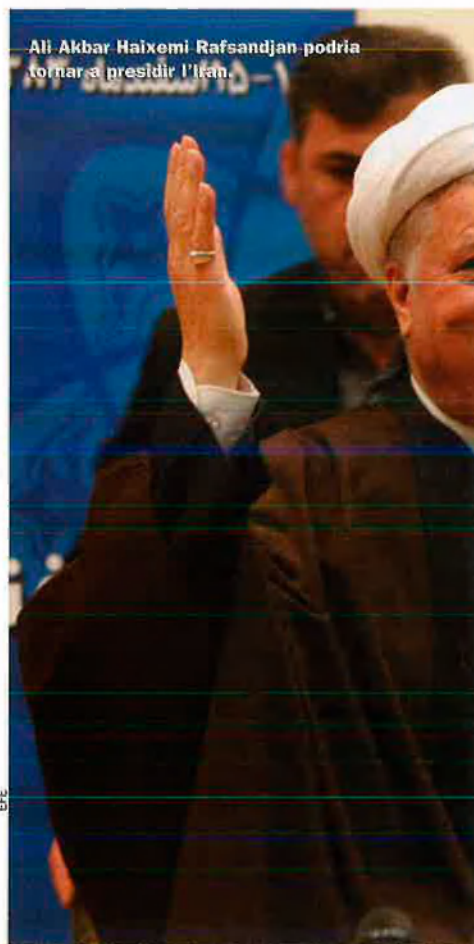
En principi, el Consell només havia donat el vistiplau a sis candidatures –cinc conservadors i un fonamentalista– de les 1.010 presentades, i havia deixat fora dos dels reformistes amb més possibilitats de victòria. Però l'enrenou i la polèmica desfermada pel veto va forçar la intervenció de Khamenei, que va haver de demanar la revisió del cas del vicepresident Mohsen Mehralizade i l'exministre de Cultura Mustafà Moin, que molts veuen com el successor natural de l'actual president, Mohammad Khatami, i que té el suport del Front de Participació Islàmica de l'Iran, el principal partit religiós reformista iranià. La tensa situació per la manca de transparència i llibertat en el procés electoral es repeteix a cada consulta. L'any passat van ser vetats 2.500 candidats reformistes i, davant les amenaces de boicot d'amplis sectors polítics, el líder suprem va haver de demanar al Consell

que reconsiderés el rebuig d'algunes llistes. Finalment se'n van revisar i acceptar 350 d'inicialment prohibides.

El favorit. Tot i la reaparició en escena del reformista Moin, les màximes possibilitats de victòria són encara per a l'expresident i actual president del Consell de Discerniment de l'Ordre Islàmic, Ali Akbar Haixemi Rafsandjani. Aquest clergue de l'ala conservadora del règim pot seduir les classes mitjanes urbanes que van donar el seu vot a Khatami el 1997 i el 2001, gràcies al seu discurs moderat davant la majoria de candidats, encara més immobiliestes, mentre que a les zones rurals pot aconseguir bons resultats amb les promeses de prosperitat econòmica. Alguns analistes destaquen que l'expresident és el candidat més brillant d'una llista que no desperta cap confiança ni esperança entre la majoria d'electors, que somnien la instauració d'un règim democràtic real. Davant d'aquest panorama, molts reformistes i tecnòcrates donen suport a la candidatura del conservador Rafsandjani per, com a mínim, garantir l'obertura econòmica i la millora de les relacions internacionals. Uns altres asseguren que el líder suprem iranià també aposta per qui ha estat el seu rival polític des de la mort de Khomeini perquè confia que els dots diplomàtics i els bons contactes de Rafsandjani als EUA poden ajudar a solucionar la crisi nuclear que enfronta els dos països en favor dels interessos de Teheran. Per tant, Moin té molta feina a fer si vol plantar cara a l'expresident i ressuscitar l'esperit de canvi que envaïa els carrers de les ciutats iranianes

ara fa quatre anys, quan, amb un 67% de participació, Khatami va obtenir més del 78% dels vots –més de 20 milions de paperetes, la majoria de joves–. Avui els reformistes iranianes han perdut la capacitat d'atreure els joves, decebuts pels pocs avenços assolits en les dues legislatures de Khatami provocats pel boicot constant del Consell de la Revolució a tota reforma oberturista.

L'abstenció, aliada dels conservadors. La meitat dels 68 milions d'habitants té entre quinze i quaranta anys, i aquest factor demogràfic s'ha convertit en una font d'instabilitat per al règim. Sobretot, perquè els més joves no tenen cap record de la revolució, no s'hi senten lligats i són el col·lectiu més favorable a l'obertura democràtica. Però el règim ha trobat un bon aliat contra els vents de canvi en l'apatia de l'electorat.

Amb l'actual desengany per la política, les eleccions generals de l'any passat van registrar l'índex de participació més baix des de la proclamació de la República Islàmica, fet que va afavorir els candidats conservadors. La crispació de l'ambient polític també perjudicà els reformistes en les darreres eleccions municipals, quan perderen la capital –només votà el 12% dels ciutadans.

Control absolut dels clergues.

A més d'acaparar el poder polític, els conservadors han teixit una sèrie d'aliances al llarg dels anys que els permeten mantenir el control econòmic i militar i, de retruc, també l'autoritat sobre tots els aspectes de la vida diària. Els clergues ocupen els organismes no electes més importants de l'estat: la justícia, el Consell de Guardians, el Consell de Discerniment de l'Ordre Islàmic i l'oficina del líder suprem de la Revolució Islàmica. Així, els conservadors mantenen el control sobre l'aparell de l'estat sense necessitat de guanyar les eleccions. Tenen alhora la capacitat de desactivar les propostes de canvi sorgides al Parlament i les candidatures electorals gràcies al veto del Consell de Guardians, i de reprimir el moviment de reforma popular a través de les forces de segure-

tat i la justícia. Pel que fa al capital, l'aliat econòmic més poderós del clergat conservador és la Societat de la Coalició Islàmica (SCI), un grup de comerciants que als anys seixanta apostà per donar suport a Khomeini. Més endavant, la SCI es va transformar en un partit que reclama l'obertura econòmica, però mantenint el conservadorisme religiós en la societat. A més dels interessos comercials, aquest grup de pressió econòmic està unit a l'elit política per vincles de sang, ja que molts líders de la SCI estan casats amb membres de destacades famílies de religiosos. El candidat ideal de l'SCI és l'expresident Rafsandsjani, que d'una banda proposa refer llaços econòmics amb Occident, però que de l'altra vol que l'Iran continuï sota el poder absolut dels clergues. Pel que fa al control militar, els conservadors acaparen la cúpula dels Guardians de la Revolució, unes forces armades destinades a garantir la seguretat del règim.

Els darrers anys, la segona generació de líders irànians des de la revolució iràniana han moderat la seva retòrica i la seva imatge. Aquests aposten pel desenvolupament econòmic i la creació de certes parcel·les de llibertat. Però les més altes instàncies del règim encara consideren Occident com un enemic i s'oposen a qualsevol obertura social. Per això els darrers anys ha recuperat protagonisme el grup Partisans de Hezbollah, branca puritana dels Guardians de la Revolució que controla la conducta del jovent. Han rebut ordres de reimposar les estrictes normes relatives a la manera de vestir de les dones i la segregació de sexes en llocs públics.

Paral·lelament a la radicalització dels immobilitistes, augmenta el malestar popular per la manca de democràcia i transparència del règim. Aquests dies hem assistit a una pluja de crítiques llançades per l'entorn de les candidatures vetades i de velles figures del règim, que han mostrat el seu malestar per la situació. Més de 500 polítics i intel·lectuals que en el seu moment van donar suport al president Khatami han anunciat que no prendran part en les eleccions perquè no seran uns comicis lliures pel veto del Consell de Guardians. El comunicat signat pels opositors assegura que "el poble només té la llibertat d'escollir entre els candidats proposats per l'estat". L'aiatol·là Hussein Ali

Montazeri, que per molts hauria d'haver estat el successor de l'aiatol·là Ruhul·là Khomeini, el líder de la Revolució Islàmica, va dir que les coses "no van pel bon camí" perquè al principi de la revolució "l'imam Khomeini va prometre llibertat". Yussef Sanei, un altre aiatol·là, també ha criticat la deriva del règim.

Malestar social. Els desafectes al règim s'han proposat obtenir el control dels carrers de les principals ciutats irànianes, on les manifestacions contra el règim són cada cop més freqüents, fins al punt que el Ministeri de l'Interior va ordenar la setmana passada que la policia no carregui contra els manifestants. El mes passat, els eslògans contraris a la dictadura, com "Fora els talibans, de Kabul i Teheran", corejats durant un partit de futbol a Teheran, van ser el detonant d'una sèrie de protestes, mentre que a la província d'Isfahan una execució pública d'un opositor va ser seguida d'avalots entre manifestants i les forces de seguretat. El mateix Rafsandsjani va cancel·lar un acte públic amb motiu de l'1 de Maig a causa d'una manifestació de treballadors a les portes de l'estadi on havia de tenir lloc l'acte.

Les protestes han estat especialment significatives a la regió arabòfona del Khurestan, al sud, on les darreres setmanes s'han produït diverses jornades de protesta durant els actes de commemoració del que els habitants àrabs de la regió anomenen "80 anys d'ocupació" iràniana. Mentre que, al nord, les autoritats han engegat una campanya de detenció d'activistes kurds.

L'intent més recent de crear una plataforma popular pel canvi ha estat el Moviment pel Referèndum, a través del qual un grup d'irànians reclamen l'aprovació d'una nova constitució que respecti els drets humans i garanteixi la democràcia a través d'un plebiscit. Aquests col·lectius, com molts d'altres, es demanen el sentit de les eleccions mentre només es pugui votar els clergues que són proposats pel règim. La resposta sembla evident: res no canviarà fins que no es pugui presentar a les eleccions un candidat independent amb un programa de propostes de reformes reals.

Jordi Llaonart
Kuwait

